

PETER MAYLE

.....

AASTA

Provence's

.....

INGLISE KEELEST TÖLKINUD

EHTE PUHANG

Originaali tiitel:

Peter Mayle

A Year in Provence

Hamish Hamilton, 1989

Teine trükk

Esitrükk: Varrak, 2007

Korrektuuri lugenud Hanna Veskioja

Kujundanud Angelika Schneider

Copyright © Escargot Copyrights Ltd. 1989

Tõlge eesti keelde © Tänapäev ja Ehte Puhang, 2022

ISBN 978-9916-17-175-2

Trükitud Printoni trükikojas

Jenniele
ARMASTUSE JA TÄNUGA

Aasta algas lõunasöögiga.

Me oleme alati arvanud, et vana-aastaõhtu kaheteistkümnenenda tunni liialdused ja viimsepäeva otsustused oma sunnitud lõbususe ning südaöiste toostide ja suudlustega on tegelikult midagi väga masendavat. Ning kui saime teada, et meist paari miili kaugusele jäävas külas nimega Lacoste pakub Le Simiane'i omanik oma armastusväärsetele klientidele kuuekäigulist lõunasööki koos roosa šampanjaga, tundus see hoopis rõõmutoovam viis alustada järgmist kahtteistkümmet kuud.

Kella poole üheks oli väike kiviseintega restoran rahvast täis. Seal võis näha korralikke kõhukesti – terveid perekondi, keda iseloomustas *embonpoint*¹, mis tuleneb sellest, kui iga päev veedetakse kaks-kolm tegusat tundi söögilaua taga, pilk taldrikul ja vestlus Prantsusmaa lemmikrituaali toimetamiseks edasi lükatud. Restorani omanik, mees, kes suutis vaatamata oma märkimisväärsele kogukusele ometi vallata hõlju-

.....
1 priskus

mise kunsti, oli päeva tähtsuse rõhutamiseks tõmmanud selga mustast sametist avara kuue ja sidunud ette ristlipsu. Tema pumatist libedad vuntsid värisesid innukusest, kui ta ülivõrretes meile menüüd kirjeldas: *foie gras*², homaaritarrend, loomaliha *en croûte*, esimesel külmpressimisel saadud oliiviõliga üle valatud salatid, erivalik juustu, imeliselt kerged magustoidud, *digestif*³. Selle gastronoomilise aaria kandis ta ette iga laua juures, saates seejuures nii palju õhusuudlusi, et ilmselt olid tal pärast huuled villis.

Vaibus viimane „*bon appétit*”, ja restoranis võttis maad seltsimehelik peaaegu-vaikus, sest toit pälvis teenitud tähelepanu. Meie naisega mõtlesime süües oma varasemate uue aasta esimeste päevade peale, mis enamjaolt olid möödunud Inglismaa läbitungimatu pilvkatte all. Raske oli seostada esimese jaanuariga päikesepaistet ja selget sinitaevast väljas, aga nagu kõik meile seekord lakkamatult kinnitasid, olevat see täiesti normaalne. Olime ju ikkagi Provence’is.

Me olime siin turistidena varem sageli käinud, kui püüdsime meeleheitlikult kätte saada oma iga-aastast 2–3-nädalast portsu tõelist kuumust ja eredat valgust. Kui me siit nahka ajavate ninade ja kahetsustundega lahkusime, lubasime endale alati, et kunagi tuleme siia elama. Me olime rääkinud sellest pikkadel hallidel talvedel ja vihmastel rohelistel suvedel, olime vaadanud narkomaani igatsusega fotosid külaturgudest ja viinamägedest, olime unistanud, et meid ärataksid magamistoja aknast sisse paistvad längus päikesekiired. Ja nüüd, osalt ka meie enda üllatuseks, olime selle ära teinud. Me olime

.....

2 pr ‘rasvane maks’ – hane- või pardimaks

3 lõunasöögi järgsed liköörid

end sidunud. Me olime ostnud maja, võtnud prantsuse keele tunde, jätnud hüvasti, sõidutanud kohale oma kaks koera ja hakanud välismaalasteks.

Lõpuks käis kõik väga kähku, peaaegu impulsiivselt – selle maja pärast. Me nägime seda ühel pärastlõunal, ja õhtusöögi ajaks olime oma mõtetes juba sisse kolinud.

Maja seisis mäenõlval, kirsipuude ja viinamägede vahel kulgeva teekatteta raja lõpus. Alla jäi külatee, mis ühendab kahte keskaegset mägiküla, Ménerbes'i ja Bonnieux'd. See oli *mas* ehk talumaja, ehitatud kohalikust kivist, kusjuures kaheksa aasta tuulte ja päikese käes oli see kivi omandanud värvitooni, mis oli midagi kahvatu meekollase ja kahvatu halli vahepealset. Maja oli oma elu alustanud ühetoalisena 18. sajandil ja oli põllumajandushoonele iseloomulikult juhuslikult moel laienenud, et mahutada ära lapsed ja vanaemad, kitsed ja talus vajaliku kraami, kuni oli kasvanud ebakorrapäraseks kolmekorruseliseks ehitiseks. Kõik selles majas oli tugev. Keerdtrepp, mis ulatus alt veinikeldrist ülemise korruseni välja, oli tahatud kogukatest kiviplaatidest. Seinad, mõned neist meeter paksud, olid ehitatud mistraaltuulte kaitseks, need tuuled aga pidavat eeslil kõrvad peast puhuma. Maja tagaseina juurest algas suletud õu ning selle taga oli valgetest pleekinud kividest basseini. Oli kolm kaevu, oli kindlalt juurdunud puude vari, olid saledad rohelised küpressid, rosmariinihekid, üks hiiglasuur mandlipuu. Pärastlõunapäikeses, puust aknaluugid pooleldi kinni nagu unised silmad, oli see maja vastupandamatu.

Ühtlasi oli see maja kinnisvaraarenduse hiilivate õuduste vastu immuunne, niipalju kui üks maja seda üldse olla saab.

Prantslastel on nõrkus moodustiste vastu nimega *jolies villas*⁴, mida nad püstitavad kõikjale, kuhu ehitusseadus vähegi lubab, ja mõnikord ka sinna, kuhu ei luba, eriti aga piirkondadesse, mis senimaani olid kaunid ja rikkumata külad. Olime näinud neid võika lööbena vana turulinna Aпти ümber: karbid, valmistatud erilisest roosast tsemendist, mis jääb kaameks olenemata sellest, mida ilm tema pihta loopida suvatseb. Väga vähesed maapiirkonnad Prantsusmaal on selle tõve eest kaitsitud, kui nad pole just ametlikult kaitse alla võetud. Üks selle maja suuri plusse oligi tema paiknemine rahvuspargi piiride sees, sest too maa-ala on Prantsusmaa kultuuripärandina püha ja betoonisegajate haardeulatusest väljas.

Kohe maja taga kerkivad Lubéroni mäed, mis oma kõrgeimas punktis on ligi 1000 meetrit merepinnast kõrgemal ning kulgevad sügavate kurdudena umbes 65 kilomeetri ulatuses läänest itta. Seedrid ja männid ja kääbustammed hoiavad need mäed igavesti rohelisena ning pakuvad peavarju metsigadele, jänestele ja jahilindudele. Kivide vahel ja puude all kasvavad metsalilled, tüümian, lavendel ja seened; selgel päeval avaneb teile tipust vaade Alam-Alpidele ühel pool ja Vahemerele teisel pool. Suurem osa aastast on seal võimalik kaheksa-üheksa tundi ringi kõndida, ilma et silma alla satuks ühtegi autot või inimest. See on 100 000 hektari suurune taga-aia laiendus, paradisi koortele ja püsitõke selja tagant rünnata võivate nähtamatute naabrite vastu.

Me oleme avastanud, et naabrid omandavad maal tähtsuse, mida neil linnades kohe üldse pole. Võib elada aastaid kusagil Londoni või New Yorgi korteris, ilma endast mõnekümne sentimeetri kaugusel teisel pool seina elavate inimestega

.....

4 kaunid, efektsed villad

sõnagi vahetamata. Maal, kus teie ja järgmise maja vahel võib olla sadu meetreid, muutuvad naabrid teie elu osaks ja teie muutute nende elu osaks. Ning kui te juhtumisi olete välismaalane ja seetõttu kergelt eksootiline, uuritakse teid tavapärasest suurema huviga. Ja kui teile lisaks langevad kaela sealmail juba ammust aega aus olnud põllumajandustavad, tehakse teile kiiresti selgeks, et teie hoiakud ja otsused avaldavad otsest mõju ka ühe teise perekonna heaolule.

Meid tutvustas naabritele see abielupaar, kellelt me maja ostsime, ühe viiekäigulise õhtusöögi käigus, mida iseloomustas tohutu heatahtlikkus kõigi osaliste poolt ja täielik mõistatus meie poolt. Keel, mida räägiti, oli prantsuse keel, aga mitte see prantsuse keel, mida olime õpikutest õppinud ja kassetidelt kuulanud. See oli mahlakas ja energiline murrak, mis voolas kusagilt kurgu põhjast ja tegi ninaõõntes läbi segapudruks tampimise protseduuri, enne kui kõnena välja pääses. Provansi keele keeristes ja pööristes võisid pooltuttavad häälikud moodustada sõnu, mis olid ähmaselt äratuntavad: *demain*'ist sai *demang*, *vin*'ist sai *vang*, *maison*'ist sai *mesong*. See iseenesest polekski ehk olnud probleem, kui sõnu oleks välja öeldud tavapärasest vestlustempos ja ilma täiendavate ilustusteta, aga nad lendasid välja nagu kuulid kuulipildujast, kusjuures sageli oli lõppu pistetud veel mõni täiendav vokaal, et see õnne tooks. Nii näiteks võis küsimus „Kas te soovite veel leiba?” – prantsuse keele õpikus algajatele on see esimese lehekülje raudvara – tulla kuuldavale üheainsa piniseva küsi-sõnana. *Encoredupanga?*

Meie õnneks oli naabrite heatujulisus ja armastusväärus ilmne isegi siis, kui see, mida nad ütlesid, jäi meile saladuseks. Henriette oli päevitunud ja kaunis naine, keda iseloomustas

igavene naeratus ja sprinterlik entusiasm jõuda iga lausega lõpule rekordajaga. Tema mees Faustin – ehk Faustang, nagu me mitu nädalat arvasime tema nime kirjapildis välja nägevat – oli suur ja leebe isand, kelle liigutused olid mõõdetud ja sõnakasutus suhteliselt aeglane. Ta oli sündinud selles orus, oli elanud kogu oma elu selles orus ja ilmselt ka sureb selles orus. Tema isa P  p   André, kes elas tema kõrval, oli lasknud oma viimase metssea 80 aasta vanuselt ning oli siis jahilk  imisest loobunud ja asunud jalgrattaga ringi sõitma. Kaks korda nädalas v  ntas ta külasse, et osta toidukraami ja kuulata keelepeksu. Nad nägid välja kui üks vägagi rahulolev perekond.

Siiski olid nad mures meie pärast – mitte ainult kui naabrite, vaid ka kui tulevaste partnerite pärast. Läbi *marc*⁵ aurude ja musta tubaka suitsu ning veel paksema aktsendiudu j  udsiime viimaks ka tõelise p  hjuseni.

Suurem osa sellest kahest ja poolest hektarist, mis me koos majaga ostsime, oli täis istutatud viinapuid. Nende eest oli aastaid hoolitsetud traditsioonilisel *m  tayage*⁶ põhimõttel: maa omanik maksab kinni uued viinapuuistikud ja väetise ning p  lluharija teeb ära pritsimise, saagi koristamise ja võrsete kärpimisega seotud t  od. Hooaja lõppedes saab p  lluharija kaks kolmandikku kasumist ja omanik ühe kolmandiku. Kui aga valdus vahetab omanikku, vaadatakse elukorraldus uuesti üle, ja just siin Faustini mure peituski. Oli hästi teada, et paljud maavaldused Lub  ronis osteti *r  sidence secondaire*⁷iks: neid kasutati vaid puhkuste veetmiseks ja meelelahutuseks ning head p  llulapid muudeti uhkelt kujundatud aedadeks.

.....

5 viinamarjadest valmistatud alkoholne jook

6 rendileandmise